

การปรับตัวและทักษะที่จำเป็นต่อนักข่าวโทรทัศน์ในยุคเทคโนโลยีก่อวุ่น

TV Reporters' Adaptation and Essential Skills in the Face of Disruptive Technology

นันทนา แสงมิตร. คณะนิเทศศาสตร์และนวัตกรรมการจัดการ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

พัชนี เชยจรรยา. คณะนิเทศศาสตร์และนวัตกรรมการจัดการ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

Nantana Sangmitra. *The Graduate School of Communication Arts and Management Innovation,
National Institute of Development Administration.*

Patchanee Cheyjunya. *The Graduate School of Communication Arts and Management Innovation,
National Institute of Development Administration.*

E-mail: nantana.san@stu.nida.ac.th

Received: 9 June 2023 ; Revised: 13 June 2023 ; Accepted: 10 July 2023

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการปรับตัวของนักข่าวโทรทัศน์ในยุคเทคโนโลยีก่อวุ่นและ 2) เพื่อศึกษาทักษะที่จำเป็นต่อนักข่าวโทรทัศน์ในยุคเทคโนโลยีก่อวุ่น ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพโดยการวิจัยเชิงเอกสารร่วมกับการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ที่มีความเกี่ยวข้องกับผู้สื่อข่าวโทรทัศน์จำนวน 2 กลุ่มรวม 10 ท่าน

ผลการวิจัยพบว่า จากการที่องค์กรข่าวสถานีโทรทัศน์ดิจิทัลปรับตัวนำสื่อออนไลน์เข้ามาหลอมรวมกับสื่อดั้งเดิม กระบวนการสื่อสารข่าวใหม่มีการนำเสนอรูปแบบใหม่ทางสื่อออนไลน์และขยายช่องทางสื่อสารผ่านแพลตฟอร์ม OTT ควบคู่กับการออกอากาศผ่านโทรทัศน์ส่งผลให้นักข่าวต้องปรับตัวแนวทางการปรับตัวของนักข่าวโทรทัศน์ในยุคเทคโนโลยีก่อวุ่น เริ่มจากกรอบความคิด (Mindset) ทำความเข้าใจกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป มีทัศนคติต่อความเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยีเป็นโอกาสในการเรียนรู้ และพัฒนาตัวเอง พร้อมยืดหยุ่นในองค์กรและรูปแบบงานใหม่ ปรับวิธีการรวบรวมข้อมูลข่าวโดยใช้แหล่งข้อมูลจากสื่อดิจิทัลควบคู่กับแหล่งข้อมูลเดิม ปรับเทคนิคการทำงานด้วยความสามารถหลากหลาย (Multitasking) และทำงานทุกอย่างด้วยตัวเอง (Multi Skills) ปรับรูปแบบการเผยแพร่ข่าวการเล่าเรื่องและช่องทางการสื่อสาร นำเสนอหลากหลายแพลตฟอร์มสื่อ

ด้านทักษะที่จำเป็น จากการปรับการทำงานภายใต้ระบบนิเวศวิทยาสื่อดิจิทัลจึงต้องเรียนรู้และเพิ่มทักษะจำเป็น 7 ด้าน คือ ด้านการตรวจสอบข้อเท็จจริง (Fact Checking) ด้านการทำงานด้วยความสามารถหลากหลาย (Multitasking skills) ด้านการใช้เทคโนโลยีมาปฏิบัติงานข่าว ด้านการเล่าเรื่องหลากหลายแพลตฟอร์มสื่อ ด้านวิชาชีพสื่อมวลชน ด้านความเป็น Specialist และด้านความฉลาดทางอารมณ์

คำสำคัญ: การปรับตัวของนักข่าวโทรทัศน์ ทักษะของนักข่าวโทรทัศน์ ยุคเทคโนโลยีก่อวุ่น

Abstract

This study aimed to 1) examine TV reporters' adaptation in the age of disruptive technology and 2) study their essential skills in such age. This qualitative study analyzed data from documents and in-depth interviews. Two interviews were conducted, covering 10 people whose jobs were related to the TV industry.

According to findings, digital TV news stations had blended online media into traditional media. Their news reporting had also evolved with new presentations made in online media. Moreover, they had expanded their coverage to OTT platforms rather than focusing on just traditional broadcasting. Their news reporters, as a result, had to adjust. In the age of disruptive technology, TV reporters' adaptation started with changing mindset. They had to understand that the situation had already changed. Also, they had to find learning and self-improvement opportunities in technological changes. They also needed to be flexible and adjust to new ways of working. As they gathered information for their news reports, they had to use both digital sources and traditional sources. Aside, their work must integrate multitasking and multiple skills. Their news presentation styles must be adjusted in regard to storytelling, communications channels, and multiple-platform presentations.

In digital-media ecosystem, TV reporters needed seven essential skills namely fact checking skill, multitasking skill, IT for news skill, multiple-platform storytelling skill, media profession skill, specialist skill, and EQ skill.

Keywords: TV reporters' adaptation, TV reporters' skills, age of disruptive technology

บทนำ

ปัจจุบันอุตสาหกรรมกิจการโทรทัศน์ กำลังเผชิญกับความท้าทายและการแข่งขันที่สูงขึ้นซึ่งมาพร้อมกับยุคดิจิทัลที่เทคโนโลยีมีความก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็วจนทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงแบบกะทันหันหรือที่เรียกว่าปรากฏการณ์ Digital Disruption (เทคโนโลยีก่อกรวน) ซึ่งเป็นปรากฏการณ์การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเมื่อเทคโนโลยีดิจิทัลและโมเดลธุรกิจใหม่ เข้ามาส่งผลกระทบต่อคุณค่าสินค้าและบริการที่มีอยู่เดิม รวมถึงความต้องการพื้นฐานในแต่ละอุตสาหกรรมจนนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงของตลาดและวิถีชีวิตของผู้คนในเวลาเดียวกัน ในสถานการณ์เทคโนโลยีก่อกรวนที่เห็นชัดเจนตั้งแต่ปี 2561 เป็นต้นมา ซึ่งเศรษฐกิจดิจิทัลได้เข้ามาเปลี่ยนนิเวศทุกๆ อุตสาหกรรมจากการควบคุมแบบรวมศูนย์ (Centralized) ไปสู่การกระจายอำนาจ (Decentralized) ในส่วนอุตสาหกรรมสื่อเกิดการหลวมรวม (Convergence) เข้ากับโทรคมนาคมอย่างกลมกลืนผู้ประกอบการโทรทัศน์แบบดั้งเดิมถูกสื่อรูปแบบใหม่บนแพลตฟอร์ม OTT เข้าไปเปลี่ยนพฤติกรรมผู้บริโภค (เศรษฐกิจ มະลิสุวรรณ, 2561) จากการสำรวจพฤติกรรมผู้บริโภคโทรทัศน์ส่วนใหญ่รับชมผ่านทาง YouTube โดยโทรศัพท์มือถือ เนื่องจากพกพาไปได้ทุกที่ รับชมได้ตลอดเวลา (ณัฐกานต์ แก้วขำ และยุบล เบญจรงค์กิจ, 2564) สะท้อนความเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมรับชมโทรทัศน์ผ่านอุปกรณ์เทคโนโลยีสมัยใหม่ไม่ได้รับชมโทรทัศน์แบบผ่านช่องทางหลักดั้งเดิม

นอกจาก ด้านพฤติกรรมผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงไปจากการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตและการถือครองสมาร์ตโฟนเพิ่มขึ้นแล้วความเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยียังนำมาซึ่งผลกระทบกับอุตสาหกรรมโทรทัศน์ต่อมิติการผลิตการแพร่กระจายและมิติด้านการบริโภคสื่อ (สมสุข หินวิมาน และคณะ, 2557) ส่งผลให้สื่อโทรทัศน์ในศตวรรษที่ 21 ต้องปรับตัวเอง เพื่อให้มีความสามารถในการแข่งขัน 4 ด้านตามข้อค้นพบ ของณัฐกานต์ แก้วขำและยุบล เบญจรงค์กิจ (2564) ประกอบด้วยโครงสร้างองค์กร ช่องทางการสื่อสาร รูปแบบการนำเสนอ และเนื้อหา การปรับตัวดังกล่าวของอุตสาหกรรมสื่อโทรทัศน์ ส่งผลต่อแนวทางการทำงานของนักข่าวโทรทัศน์ ที่ต้องมีการปรับตัวและพัฒนาทักษะใหม่ ๆ ให้ทันกับ

ความเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีที่เป็นตัวขับเคลื่อนอุตสาหกรรมโทรทัศน์มาทุกยุคสมัยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ในสถานการณ์ที่นวัตกรรมการสื่อสารตลอดจนวิวัฒนาการความก้าวหน้าทางวิศวกรรมคอมพิวเตอร์ และการปฏิวัติเทคโนโลยีสื่อสารระบบดิจิทัลจะยังคงมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนอุตสาหกรรมสื่อต่อเนื่อง โครงสร้างการสื่อสารที่มีอิทธิพลต่อภูมิทัศน์สื่อและระบบนิเวศในธุรกิจและอุตสาหกรรมสื่อในอนาคต ช่างหน้าได้แก่ระบบสื่อสารโทรคมนาคม 5จี ปัญญาประดิษฐ์ (AI-Artificial Intelligence) อินเทอร์เน็ตแห่งสรรพสิ่ง (IoT-The Internet of Things) (สิขเรศ ศิริกานต์, 2564) นอกจากนี้ ChatGPT หรือปัญญาประดิษฐ์ที่สามารถสื่อสารผ่านข้อความกับมนุษย์ได้อย่างเป็นธรรมชาติ คิดพาดหัวบทความ ค้นคว้าข้อมูลในเรื่องต่างๆ (มาร์เก็ตติ้ง อูปลส์, 2565) ล้วนแต่เป็นสิ่งท้าทายรวมทั้งสร้างโอกาสให้กับนักข่าวโทรทัศน์ในยุคปัจจุบัน

จากความสำเร็จดังกล่าว จึงเป็นเหตุให้ผู้วิจัยมีความสนใจศึกษาเรื่องการปรับตัวและทักษะที่จำเป็นต่อนักข่าวโทรทัศน์ในยุคเทคโนโลยีก่อนหน้า เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาไปใช้ประโยชน์ในด้านการเสริมสร้างพัฒนาทักษะที่จำเป็นสำหรับผู้สื่อข่าวโทรทัศน์ให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีดิจิทัล รวมทั้งเพื่อประโยชน์กับแวดวงสื่อสารมวลชน ประโยชน์ในเชิงวิชาการ ตลอดจนประโยชน์ของประชาชนผู้รับสาร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการปรับตัวของนักข่าวโทรทัศน์ในยุคเทคโนโลยีก่อนหน้า
2. เพื่อศึกษาทักษะที่จำเป็นต่อนักข่าวโทรทัศน์ในยุคเทคโนโลยีก่อนหน้า

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยนี้ใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพในการวิจัยเอกสารรวมกับการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ที่มีความเกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมโทรทัศน์จำนวน 2 กลุ่ม รวม 10 ท่าน โดยมีรายละเอียดดังนี้ 1) กลุ่มนักข่าวโทรทัศน์จำนวน 5 ท่าน 2) กลุ่มนักวิชาการในแวดวงสื่อสารมวลชน จำนวน 5 ท่าน ผู้วิจัยได้เริ่มค้นคว้าหาข้อมูลเชิงเอกสารและทำการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน 2565 - เดือนมีนาคม 2566

วิธีการวิจัย

ผู้วิจัยใช้วิธีการศึกษาโดยการวิจัยเชิงเอกสาร จากการศึกษาตำราทางวิชาการ เอกสารงานวิจัย ตลอดจนเอกสาร บทความหรือเว็บไซต์ ที่เกี่ยวข้องกับสื่อสารมวลชนเพื่อศึกษาเนื้อหาเกี่ยวกับการปรับตัวและทักษะที่จำเป็น รวมทั้งข้อมูลประกอบการกำหนดคำถามสำหรับเชิงลึกร่วมกับการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ที่มีความเกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมโทรทัศน์จำนวน 10 ท่าน เพื่อศึกษาเกี่ยวกับการปรับตัวและทักษะที่จำเป็นต่อนักข่าวโทรทัศน์ในสถานการณ์เทคโนโลยีก่อนหน้า

แหล่งข้อมูลและเกณฑ์ในการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูล

ข้อมูลที่น่ามาใช้ในการประเมินครั้งนี้ แบ่งลักษณะออกเป็น 2 ส่วน 1) ข้อมูลจากการวิจัยเชิงเอกสาร โดยการศึกษาจากหนังสือ วารสาร เอกสาร บทความ งานวิจัยและสืบค้นข้อมูลจากสื่อต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสื่อมวลชน 2) ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้วิจัยใช้วิธีคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะจงพิจารณาเลือกผู้ให้สัมภาษณ์ที่สามารถให้ข้อมูลได้เหมาะสมเพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับการปรับตัว และทักษะที่จำเป็นรอบด้านครอบคลุมตามวัตถุประสงค์วิจัย โดยใช้เกณฑ์ดังนี้ 1) ผู้ให้ข้อมูลกลุ่มนักข่าวโทรทัศน์ จำนวน 5 ท่าน ต้องมีประสบการณ์ปฏิบัติงานข่าวมากกว่า 10 ปี เพื่อให้เห็นภาพความเปลี่ยนแปลงภูมิทัศน์สื่อและพฤติกรรมกระแสสื่อระหว่างก่อนและหลังสถานการณ์เทคโนโลยีก่อนหน้า มีลักษณะทางวิชาชีพเป็นผู้ที่มีความชำนาญมีทักษะด้านวิชาชีพสื่อมวลชนที่ผ่านการฝึกฝนมาอย่างดีสังกัดองค์กรสื่อโทรทัศน์ดิจิทัลประเภทบริการทางธุรกิจจำนวน 4 ท่านและประเภทบริการสาธารณะจำนวน 1 ท่าน

2) กลุ่มนักวิชาการในแวดวงสื่อสารมวลชนจำนวน 5 ท่าน เป็นผู้ที่สนใจติดตาม และมีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสื่อมวลชน ตลอดจนตำราด้านวารสารศาสตร์ สื่อมวลชนศึกษา จริยธรรมสื่อและส่วนใหญ่อย่างงานด้านสื่อสารมวลชนมาก่อน

วิธีการเก็บข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากกระบวนการค้นคว้าข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง โดยทำการค้นคว้าจากสื่อต่างๆ ทั้งจากแหล่งข้อมูลออฟไลน์และออนไลน์ที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดทฤษฎีและวัตถุประสงค์สำหรับนำไปใช้กำหนดคำถามสัมภาษณ์เชิงลึกและนำไปอภิปรายผลและกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกโดยมีการเก็บข้อมูลแบบกึ่งโครงสร้างเตรียมคำถามไว้เป็นแนวทางและผู้ให้ข้อมูลหลักสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความหลากหลายและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์

เครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลงานวิจัย ในส่วนการสัมภาษณ์เชิงลึกนั้นมีการเก็บข้อมูลแบบกึ่งโครงสร้าง ทำการสัมภาษณ์เป็นรายบุคคล ใช้วิธีการจับบันทึกและบันทึกเสียง โดยขออนุญาตผู้ถูกสัมภาษณ์ ก่อนจับบันทึกและบันทึกเสียงทุกครั้ง โดยกำหนดข้อคำถามให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย ซึ่งใช้ประเด็นคำถามในแต่ละกลุ่มดังนี้

คำถามกลุ่มนักข่าวโทรทัศน์

1. สถานการณ์เทคโนโลยีก่อนวันในมุมมองของท่านมีอะไรบ้างที่เป็นรูปธรรมและโดนดิสรัปเรื่องอะไรบ้าง
2. เทคโนโลยีก่อนวันส่งผลต่อการปฏิบัติงานข่าวอย่างไร
3. มีแนวทางปรับตัวต่อสถานการณ์เทคโนโลยีก่อนวันอย่างไร
4. ทักษะที่จำเป็นสำหรับนักข่าวโทรทัศน์ในสถานการณ์เทคโนโลยีก่อนวันมีเรื่องอะไรบ้าง

คำถามกลุ่มนักวิชาการในแวดวงสื่อสารมวลชน

1. ทักษะที่จำเป็นสำหรับนักข่าวโทรทัศน์ในสถานการณ์เทคโนโลยีก่อนวันมีเรื่องอะไรบ้าง

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้แนวทางในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกทั้งการจับบันทึกและการถอดข้อความจากการบันทึกเสียงระหว่างสัมภาษณ์มาจัดเรียงข้อมูลและประโยคที่กระจัดกระจายเข้าเป็นหมวดหมู่ตามแนวประเด็นคำถามเพื่อทำการสรุปประเด็นที่เกี่ยวข้องที่จะนำไปสู่การทำความเข้าใจในภาพรวมเรื่องการปรับตัว และทักษะที่จำเป็นต่อนักข่าวโทรทัศน์ในสถานการณ์เทคโนโลยีก่อนวัน

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดเกี่ยวกับกรอบความคิด (Mindset) การมีกรอบความคิดที่แตกต่างกันจะส่งผลต่อคุณลักษณะแตกต่างกันหลายประการไม่ว่าจะเป็นความพยายาม ทักษะที่มีต่อความล้มเหลว รวมถึงความสามารถในการปรับตัว (ซินดา รุ่งเรือง และเสรี ชัดเข้ม, 2559) ผู้วิจัยนำแนวคิดนี้มาใช้อธิบายกรอบความคิดซึ่งเป็นหัวใจสำคัญ การปรับตัวนำไปสู่การพัฒนาทักษะใหม่ๆ ช่วยให้การปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จในสถานการณ์เทคโนโลยีก่อนวันเกิดจากกรอบความคิดแบบไหน

2. แนวคิดเกี่ยวกับการใช้สื่อออนไลน์กับการเปลี่ยนแปลงรูปแบบกระบวนการสื่อสารข้อมูลจากสื่อออนไลน์ (User-generated Content หรือตัวย่อ UGC) หมายถึงข้อมูลที่ผู้รับสาร หรือผู้ใช้สื่อออนไลน์ผลิตและเผยแพร่บนสื่อออนไลน์ องค์การสื่อในไทยมีการใช้ประโยชน์จาก UGC ในลักษณะของการใช้เป็นแหล่งข้อมูลข่าวมากที่สุด (สำนักงาน กสทช., 2559) ด้านบทบาทสื่อดิจิทัลที่มีต่อกระบวนการทำงานข่าวทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงทั้งนิยาม กระบวนการทำงาน ผู้สื่อข่าว ช่องทาง ผู้รับสาร (ชนิดา รอดใหญ่, 2563) ผู้วิจัยนำแนวคิด นี้ไปใช้อธิบายการทำงานข่าวจำเป็นต้องปรับให้สอดคล้องกับระบบนิเวศวิทยาสื่อดิจิทัล

3. แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารงานองค์กรสื่อและปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารงานข่าวสถานีโทรทัศน์ การบริหารงานองค์กรสื่อสารมวลชนโดยทั่วไปจะถูกควบคุมโดยปัจจัยทั้งภายในและภายนอกองค์กร ไม่สามารถปฏิบัติงานโดยอิสระด้วยตัวของตัวเอง (พีระ จิระโสภณ, 2551) ปัจจัยภายในที่ต่อการบริหารงานข่าว คือ เทคโนโลยี องค์การข่าวพึ่งพาเทคโนโลยีด้านกระบวนการสื่อสารข่าวใหม่ด้วยการหลอมรวมสื่อ (Convergence) และการผลิต ส่วนปัจจัยภายนอกความสนใจและความต้องการผู้รับสารมีผลกระทบมากที่สุด มีผลต่อการพัฒนาและปรับปรุงการบริหารงานข่าว (รุ่งลักษณ์ นาคพงษ์, 2561) ผู้วิจัยนำแนวคิดนี้มาอธิบายเรื่องการปรับตัวของนักข่าวโทรทัศน์ผลจากการถูกดิสรัปจากนโยบายการบริหารงานสถานีโทรทัศน์ดิจิทัล

4. ทฤษฎีเทคโนโลยีการสื่อสารเป็นตัวกำหนด Marshall McLuhan นักวิชาการสำนักไดรอนโตเชื่อว่าเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารสามารถขึ้นนำสังคมและวัฒนธรรมได้ เมื่อเทคโนโลยีเปลี่ยนระบบการสื่อสารของสังคมโดยเฉพาะสื่อสารมวลชนก็จะปรับเปลี่ยนเข้าสู่โลกเทคโนโลยีสารสนเทศไปด้วย แต่ยังทำหน้าที่และบทบาทหลักของตนเอง (กมลรัฐ อินทรทัศน์, 2556) ผู้วิจัยนำแนวคิดนี้มาอธิบายเทคโนโลยีที่เป็นตัวแปรการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ ของคนในสังคมและนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมผู้บริโภคและเข้ามากำหนดการทำงานของสื่อโทรทัศน์ ทำให้นักข่าวต้องปรับตัว และจำเป็นต้องเรียนรู้เพิ่มทักษะใหม่ๆ

5. แนวคิดเกี่ยวกับการหลอมรวมสื่อ หมายถึง การหลอมรวมของเนื้อหาของสื่อจากหลายแพลตฟอร์มและเป็นการร่วมมือระหว่างอุตสาหกรรมสื่อหลายรูปแบบทั้งการให้บริการด้านการสื่อสารโทรคมนาคม การให้บริการอินเทอร์เน็ต การให้บริการโทรทัศน์ และการให้บริการอุปกรณ์โทรศัพท์มือถือ (Jenkins, 2006, อ้างถึงใน ณัฐธัญ โอภาส, 2558) ผู้วิจัยนำแนวคิดนี้มาอธิบายความเปลี่ยนแปลงต่อแนวทางการผลิตเนื้อหาและวิธีปฏิบัติงานของนักข่าว

6. แนวคิดเกี่ยวกับทักษะที่จำเป็นสำหรับนักข่าวโทรทัศน์ในบริบทนิเวศสื่อดิจิทัลเทคโนโลยีดิจิทัลที่เข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวันของผู้คนส่งผลให้สื่อต้องปรับตัวเข้ากับการทำงานภายใต้สิ่งแวดล้อมหลากหลายแพลตฟอร์ม นักวิชาชีพจึงต้องมีทักษะใหม่ๆ ในการออกแบบเนื้อหาและทักษะการผลิตเพื่อกระจายเนื้อหาหลายช่องทาง (จิตินัน บุญภาพ คอมมอน, 2560) งานข่าวในยุคดิจิทัลยังต้องต่อยอดจากสื่อดั้งเดิม ทักษะพื้นฐานไม่เปลี่ยนตามเทคโนโลยี ได้แก่ ความถูกต้อง การคิดวิเคราะห์ การสื่อสารการพูดและการเขียน และการใช้เครื่องมือเทคโนโลยีในกระบวนการผลิตข่าว (สุนันทา แยมทัพ, 2565)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. พิมพ์าส รัตนาววัฒนวรรณ (2545) “การปรับตัวของนักข่าวกรณีการขยายธุรกิจข้ามสื่อในกลุ่มเดอะเนชั่น” ผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักข่าวข้ามสื่อมี 5 ประการ คือ 1) ความสามารถในการปรับตัว 2) ความสามารถในการเลือกใช้ข้อมูลข่าวสารตามความเหมาะสมของสื่อ 3) มีความชำนาญในการทำข่าว 4) ความสามารถในการเรียนรู้และฝึกฝนตนเองตลอดเวลา 5) ความมั่นใจและความกล้าในการทำงานใหม่ๆ

2. สกฤตศรี ศรีสารคาม (2554) “สื่อสังคม (Social Media) กับการเปลี่ยนแปลงกระบวนการสื่อสาร” ผลการวิจัยพบว่าเมื่อใช้สื่อสังคมการได้มาซึ่งข้อมูลข่าว แหล่งข่าวกว้างขึ้น เนื่องจากข้อมูลของข่าวจำนวนมากถูกนำเสนอผ่านสื่อสังคมแล้วข่าวที่ผู้สื่อข่าวจะนำเสนอผ่านสื่อดั้งเดิมไม่ว่าจะเป็นหนังสือพิมพ์วิทยุและโทรทัศน์ที่มีฐานการรายงานเชื่อมโยงกับสื่อสังคมควรมีการรายงานเนื้อหาเพิ่มเติมมากขึ้น

3.ธนากร ธนาเกียรติภิญโญ (2563) “การปรับตัวขององค์กรกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทยในยุค Digital Transformation และ COVID-19” ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพของบุคลากรที่องค์กรต้องการต้องมี Multi-skills สามารถทำงานได้หลากหลายในลักษณะ One-man สามารถทำงานคนเดียวได้ เช่น รายงานข่าว เขียนและเรียบเรียงประเด็นข่าวและยังต้องการคนที่มีทักษะในการเล่าเรื่อง ถ่ายภาพ ตัดต่อ ต้องมีความสามารถผลิตงานทั้งในรูปแบบ On Air และ Online

4.ญาดาภา แซ่ลิ้ม (2564) “กระบวนการผลิตข่าวในยุค New Normal ของสำนักข่าวออนไลน์ The Reporters” ผลการศึกษาพบว่า ผู้สื่อข่าวยุคดิจิทัลจะต้องมีความรอบรู้และมีทักษะ Multitasking เช่น สามารถเขียนข่าว รายงานข่าวพร้อมทั้งถ่ายภาพและตัดต่อได้ในเวลาเดียวกันเนื่องจากต้องการลดต้นทุนในการผลิตข่าว จึงต้องใช้คนจำนวนน้อยแต่ยังคงคุณภาพการผลิตข่าวเช่นเดิม

สรุปผลการวิจัยและอภิปราย

1.การปรับตัวของนักข่าวโทรทัศน์ในยุคเทคโนโลยีก่อวนผลการวิจัยพบการปรับตัวของนักข่าวโทรทัศน์ 4 ด้าน รายละเอียดดังนี้

1) ด้านกรอบความคิด (Mindset) ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการปรับตัวเริ่มจากกรอบความคิด (Mindset) ของปัจเจกบุคคลที่พร้อมจะปรับตัว การทำความเข้าใจแพลตฟอร์มและพฤติกรรมผู้รับสารที่เปลี่ยนแปลงไป สอดคล้องกับงานวิจัยของพุททงา เกียรติเมธา (2564) ที่พบว่าแนวทางการปรับตัวระดับบุคคลจากผลกระทบเทคโนโลยีก่อวนกับกระบวนการสร้างสรรค์ภาพยนตร์โฆษณาในยุค Digital Disruption เริ่มจากการทำความเข้าใจกับสถานการณ์ต่างๆ ที่เปลี่ยนไป โดยการเรียนรู้เกี่ยวกับความแตกต่างระหว่างการทำภาพยนตร์โฆษณาโทรทัศน์และออนไลน์ รูปแบบลักษณะเฉพาะของสื่อออนไลน์ประเภทต่างๆ รวมถึงพฤติกรรมการเสพสื่อออนไลน์ของผู้บริโภค จะสามารถช่วยลดผลกระทบในขั้นตอนสร้างสรรค์เนื้อหาและการผลิตภาพยนตร์โฆษณาได้ นอกจากนี้แล้วข้อค้นพบจากงานวิจัยนักข่าวส่วนใหญ่ที่สังกัดองค์กรสื่อโทรทัศน์ดิจิทัลประเภทบริการทางธุรกิจ ทำความเข้าใจเรื่องโมเดลธุรกิจองค์กรต้องพึ่งพารายได้จากผู้โฆษณา นำไปสู่การปฏิบัติงานข่าวในรูปแบบข่าวประชาสัมพันธ์ลูกค้าเพิ่มเติมจากงานในหน้าที่หลักที่ได้รับหมายประจำวัน สอดคล้องกับแนวคิดการบริหารจัดการองค์กรสื่อ เดนิส แมคเคิล การปฏิบัติงานของผู้สื่อข่าวต้องรับนโยบายการปฏิบัติงานจากบรรณาธิการตามนโยบายแต่ละองค์กรสื่อต้องเกี่ยวกับปัจจัยภายนอกตลอดเวลา (พีระ จิระโสภณ, 2551) ปัจจัยภายนอกที่เกี่ยวข้องกับการผลิตรายการโทรทัศน์ ประเด็นหลักที่มีความสำคัญอันดับแรก คือ รายได้โฆษณา เพราะทุกรายการต้องมีค่าใช้จ่าย (กมลรัฐ อินทรทัศน์, 2550) รวมทั้งทัศนคติต่อความเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยีเป็นโอกาสในการเรียนรู้ และพัฒนาตัวเอง การยืดหยุ่นให้กับองค์กรและรูปแบบงานใหม่ ด้วยทัศนคติที่เปิดกว้างนี้ส่งผลให้บุคลากรไม่เกิดความรู้สึกต่อต้านและเปิดใจยอมรับต่อความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นนำไปสู่การปรับตัว สอดคล้องกับงานวิจัยของชนากานต์ สุวรรณรัตน์ และคณะ (2562) ได้นำเสนอคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของบุคลากรในยุคประเทศไทย 4.0 ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยี บุคลากรต้องพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงและพร้อมปรับตัวต่อสภาพแวดล้อมใหม่จะสร้างศักยภาพในการแข่งขันและโอกาสให้แก่บุคลากรและองค์กร

2) ด้านกระบวนการสื่อข่าว ผลการวิจัยพบว่า นักข่าวปรับวิธีการแสวงหาข้อมูลโดยใช้ข้อมูลจากสื่อออนไลน์ หรือ UGC แหล่งข้อมูลมีทั้ง TikTok เฟซบุ๊ก ทวิตเตอร์ ควบคู่ไปกับการใช้แหล่งข้อมูลจากแหล่งเดิมซึ่งช่วยให้สามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลที่น่ามาใช้รายงานข่าวได้รอบด้าน หลากหลายช่องทางมากขึ้นสอดคล้องกับงานวิจัยของสกุลศรี ศรีสารคาม (2554) ที่มีข้อค้นพบว่า เมื่อใช้สื่อออนไลน์ในกระบวนการสื่อข่าวการได้มาซึ่งข้อมูลข่าว แหล่งข่าวที่กว้างขึ้น หลากหลายขึ้น และมีมุมมองที่มากขึ้น จากเดิมข่าวมาจากผู้สื่อข่าวลงพื้นที่ สัมภาษณ์ ค้นคว้ามารายงาน ด้านการปฏิบัติงานข่าว ข้อค้นพบจากงานวิจัยนี้ นักข่าวปรับการรายงานข่าวหลากหลาย

แพลตฟอร์มสื่อทั้งสื่อสังคมออนไลน์และสื่อโทรทัศน์ด้วยเทคนิคการทำงานด้วยทักษะหลากหลาย ทำทุกอย่างด้วยตัวเอง (Multi Skills) จากเดิมเน้นการทำงานตามความเชี่ยวชาญเฉพาะทางสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนากร ธนาเกียรติภิญโญ (2563) ที่ศึกษาวิธีการปรับตัวของสื่อสาธารณะในยุค Digital Transformation พบว่าประสิทธิภาพของบุคลากรที่องค์กรต้องการต้องมี Multi-skills สามารถทำงานได้หลากหลายในลักษณะ One-man ทำงานคนเดียวได้ เช่น การรายงานข่าว เขียนและเรียบเรียงประเด็นข่าวและยังต้องการคนที่มีความสามารถในการเล่าเรื่อง ถ่ายภาพ ตัดต่อ ต้องมีความสามารถผลิตงานทั้งในรูปแบบ On Air และ Online ด้านการเผยแพร่ข่าว ข้อค้นพบงานวิจัยนี้ ผู้สื่อข่าวปรับรูปแบบการเผยแพร่ โดยข่าวที่จะนำเผยแพร่ผ่านสื่อโทรทัศน์ซึ่งมีความเชื่อมโยงกับที่นำเสนอสื่อสังคมออนไลน์ มีการปรับเปลี่ยนต๋อยอดประเด็นข่าว เพื่อความสดใหม่ทันต่อสถานการณ์ แสดงให้เห็นความตระหนักถึงผลกระทบสถานการณ์เทคโนโลยีก่อความเปลี่ยนแปลงภูมิทัศน์สื่อ จะเห็นว่าแหล่งข่าวและข้อมูลข่าวตามข้อค้นพบในงานวิจัยนี้มีทั้ง TikTok เฟซบุ๊ก ทวิตเตอร์ การพัฒนาต๋อยอดเนื้อหาให้มีความแตกต่างจากเนื้อหาที่ผลิตโดยประชาชนซึ่งสามารถนำเผยแพร่ได้ตลอดเวลาจึงมีความจำเป็น

3) ด้านการเล่าเรื่องผลการวิจัยพบว่าผู้สื่อข่าวโทรทัศน์ปรับวิธีการเล่าเรื่องหลากหลายสื่อโดยขยายการเล่าเรื่องให้มีการสื่อสารผ่านสื่อสังคมออนไลน์เพิ่มมากขึ้นควบคู่กับการเล่าเรื่องผ่านโทรทัศน์ ปรับเทคนิคการทำงานในขั้นตอนวางแผนข่าวที่ทำงานร่วมกันระหว่างผู้สื่อข่าวและบรรณาธิการข่าว ออกแบบวิธีการนำเสนอเนื้อหาและภาพไว้หลายรูปแบบ เพื่อนำเสนอทั้งสื่อสังคมออนไลน์และสื่อโทรทัศน์ สอดคล้องกับแนวคิด (Mitchelstein & Boczkowski, 2009, อ้างถึงใน สกุลศรี ศรีสารคาม, 2554) เครื่องมือบนโลกออนไลน์ทำให้นักข่าวต้องผสมผสานเทคนิคการเล่าเรื่องผ่านสื่อและช่องทางต่างๆ อย่างเหมาะสม สะท้อนถึงแนวทางการปรับตัวด้วยการใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีดิจิทัลตอบสนองของกลุ่มผู้รับสารที่มีความแตกต่างกันในแต่ละช่องทาง

4) ด้านช่องทางการสื่อสารผลการวิจัยพบว่า ผู้สื่อข่าวปรับขยายช่องทางการสื่อสารให้สอดคล้องกับการขยายช่องทางการสื่อสารขององค์กรที่ปรับตัวโดยการขยายช่องทางการสื่อสารร่วมให้บริการกับดิจิทัล แพลตฟอร์มและให้บริการดิจิทัลแพลตฟอร์มของตนเองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ผู้วิจัยมีความเห็นว่าการขยายช่องทางการสื่อสารนั้นมีความจำเป็นอย่างยิ่งในยุคปัจจุบันที่สื่อสังคมออนไลน์เข้ามามีบทบาทในชีวิตของผู้คนด้านการสื่อสาร และพฤติกรรมการรับชมโทรทัศน์เปลี่ยนไปรับชมผ่านช่องทางสื่อสังคมออนไลน์มากขึ้น สอดคล้องกับผลสำรวจ Nielsen บริษัทวิจัยการตลาดระดับโลกที่พบว่าบริบทการดูทีวีเปลี่ยนไป คนไทยดูคอนเทนต์ ออกอากาศตามผังรายการที่วันนี้อยลง แต่ดูรายการย้อนหลังและดูรายการผ่านดิจิทัลในรูปแบบสตรีมมิ่งมากขึ้น (มาร์เก็ตเทียร์, 2564) อีกทั้งผู้รับสารยุคดิจิทัลมีบทบาทเชิงรุก (Active audience) เลือกข้อมูลข่าวสารและช่องทางการสื่อสารตามที่ตนต้องการ (ศุภศิลป์ กุลจิตต์เจี๊วงค์, 2560) จึงต้องปรับให้สอดคล้องกับพฤติกรรมผู้รับสารที่เปลี่ยนแปลงไป

หากพิจารณาข้อค้นพบจากงานวิจัยการปรับตัว 4 ด้านตามที่กล่าวไปข้างต้นจะเห็นรูปแบบการปรับตัว ในแต่ละด้าน ดังนี้ 1) ด้านกรอบความคิด (Mindset) เริ่มจากการทำความเข้าใจกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปในเรื่องแพลตฟอร์มและพฤติกรรมผู้รับสารที่เปลี่ยนแปลงไป ปรับทัศนคติความเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีเป็นโอกาสในการเรียนรู้และฝึกฝนตัวเอง การทำความเข้าใจกับโมเดลธุรกิจของสถานีโทรทัศน์ดิจิทัลซึ่งมีความแตกต่างในเรื่องเป้าหมาย ทั้งเพื่อทำรายได้กำไร และประโยชน์สาธารณะ เป้าหมายที่ต่างกันก็จะกำหนดนโยบายและบรรทัดฐานการทำงานที่แตกต่างกัน (สมสุข หินวิมานและคณะ, 2554) การยืดหยุ่นให้กับองค์กรและรูปแบบงานใหม่ เช่น การปฏิบัติงานหลากหลายหน้าที่ด้วยคนเดียวด้วยคุณลักษณะนี้ทำให้นักข่าวที่มีอายุงานเกิน 10 ปี จัดอยู่ในกลุ่มผู้อพยพดิจิทัล (Digital Immigrant) เกิดและเติบโตก่อนยุคดิจิทัลไม่ได้เติบโตมาพร้อมอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง เหมือนกลุ่มดิจิทัลโดยกำเนิด (Digital Native) สามารถปรับตัวเข้ากับโครงสร้างองค์กรใหม่ที่นำสื่อออนไลน์เข้ามาหลอมรวมกับสื่อดั้งเดิม ย้ำให้เห็นความสำคัญของคุณลักษณะพึงประสงค์ของนักข่าวข้ามสื่อต้องมีความสามารถในการปรับตัวและการเรียนรู้ฝึกฝนตัวเองตลอดเวลา (พิมพ์มาส รัตนาวธน์วรรณ, 2545)

2) ด้านกระบวนการสื่อสาร ข้อค้นพบจากงานวิจัยนี้ นักข่าวต้องปรับตัวอย่างมาก ทั้งการหาข่าวแหล่งข่าวที่แตกต่างไปจากเดิมสื่อดิจิทัลเป็นทั้งแหล่งข่าวและข้อมูลข่าว การปฏิบัติงานข่าวหลากหลายแพลตฟอร์มสื่อทั้งสื่อสังคมออนไลน์และสื่อโทรทัศน์ ด้วยเทคนิคการปฏิบัติงานแบบ Multi Skills ทำข่าวถ่ายภาพ การรายงานสด (Live) ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ถ่ายคลิป ถ่ายภาพนิ่ง ด้วยโทรศัพท์มือถือนำไปตัดต่อวิดีโออัปโหลดลง TikTok ยูทูบ รวมทั้งการเผยแพร่ข่าวที่แตกต่างไปจากอดีตมีการปรับเปลี่ยนด้านการจัดการคุณภาพเนื้อหาข่าวโทรทัศน์ให้มีความแตกต่างจากข่าวที่นำเสนอสื่อสังคมออนไลน์เหตุที่ต้องปรับเนื่องจากองค์กรข่าวพึ่งพาเทคโนโลยีในกระบวนการสื่อสารข่าวใหม่ และการเปลี่ยนผ่านจากแอนะล็อกสู่ดิจิทัลทำให้กระบวนการผลิตข่าวโทรทัศน์มีการปรับตัวโดยการเลือกใช้เทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้อำนวยความสะดวกทุกขั้นตอน (พรชัย ฉันทวิเศษลักษณ์, 2559) 3) ด้านการเล่าเรื่อง ข้อค้นพบจากงานวิจัยนี้ ผู้สื่อข่าวปรับวิธีการเล่าเรื่องหลากหลายแพลตฟอร์มสื่อ ปรับเทคนิคการทำงานในขั้นตอนวางแผนข่าวที่ทำร่วมกันระหว่างผู้สื่อข่าวและบรรณาธิการข่าว โดยออกแบบวิธีการนำเสนอเนื้อหา กราฟิกและภาพให้หลายๆรูปแบบ ทั้งนำเสนอข่าวโทรทัศน์ และผ่านช่องทางสื่อสังคมออนไลน์ เพื่อให้สอดคล้องกับการปรับตัวขององค์กรข่าวมีการขยายช่องทางการนำเสนอข่าวหลากหลายแพลตฟอร์ม สนองตอบพฤติกรรมผู้บริโภคผ่านสมาร์ตโฟน แท็บเล็ต โน้ตบุ๊ก และเปิดรับสื่อหลายหน้าจอ ดูโทรทัศน์พร้อมกับการติดตามข้อมูลข่าวสารผ่านสมาร์ตโฟน 4) ด้านช่องทางการสื่อสาร ผลการวิจัยพบว่า ผู้สื่อข่าวปรับขยายช่องทางการสื่อสารให้สอดคล้องกับการขยายช่องทางการสื่อสารขององค์กร ซึ่งเป็นผลมาจากความเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีทำให้ผู้ให้บริการโทรทัศน์ภาคพื้นดินในระบบดิจิทัลปรับตัวโดยการขยายช่องทางการสื่อสาร โดยร่วมให้บริการกับดิจิทัลแพลตฟอร์ม ที่ได้รับความนิยมในประเทศไทย TikTok เฟซบุ๊ก ยูทูบ ทวิตเตอร์ อินสตาแกรมและขยายช่องทางการสื่อสารโดยให้บริการดิจิทัล แพลตฟอร์มของตนเองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ เว็บไซต์ (สำนักงาน กสทช., 2564) หรือการนำเสนอรายการผ่านแพลตฟอร์ม OTT ควบคู่ไปกับการออกอากาศทางโทรทัศน์

ผู้วิจัยมีความคิดเห็นเพิ่มเติมว่า ความเปลี่ยนแปลงที่เห็นได้ชัดก่อนและหลังสถานการณ์เทคโนโลยีก่อวิน คือ การปฏิบัติงานข่าวหลากหลายแพลตฟอร์มสื่อ ด้วยเทคนิคการทำงานแบบ Multi Skills คนเดียวทำหน้าที่หลายอย่าง เช่น รายงานข่าว เขียนข่าว ถ่ายภาพ และตัดต่อ จากเดิมในยุคแอนะล็อกเน้นการทำงานตามความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง เช่น การเขียนข่าว สัมภาษณ์ ถ่ายภาพ ซึ่งเป็นการปรับตัวให้สอดคล้องกับความต้องการขององค์กรสื่อในโลกแห่งการหลอมรวมสื่อ ที่รับรู้ข่าวสารได้ทุกที่ นักข่าวถูกคาดหวังจากบริษัท เจ้าขององค์กรสื่อให้มีทักษะรอบด้าน ทำข่าวได้หลากหลายสื่อมากขึ้น (Kelly, 2005, อ้างถึงใน สุนันทา แยมทัฬห, 2565) ดังนั้นนักข่าวที่มีอายุงานเกิน 10 ปี จึงต้องปรับตัวเพื่อตอบสนองต่อแนวทางการบริหารทรัพยากรบุคคล องค์กรข่าวต่างมีความต้องการทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพมีความรอบด้านเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดแก่องค์กร (รุ่งลักษณ์ นาคพงษ์, 2561) ในมิติการปฏิบัติงานด้วยทักษะ Multi Skills ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่าเป็นไปในทิศทางเดียวกับอุตสาหกรรมอื่นที่ต้องเผชิญกับสถานการณ์เทคโนโลยีก่อวิน เช่น อุตสาหกรรมสร้างสรรค์โฆษณาซึ่งได้รับผลกระทบจากความเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีและพฤติกรรมผู้บริโภค บุคลากรต้องปรับตัวขยายขีดความสามารถการทำงานและพัฒนาศักยภาพเพิ่มเติมจากที่เคยทำมาในอดีต เพื่อนำมาปรับใช้ในการทำงานรวมถึงให้ยังเป็นที่ต้องการขององค์กร (พฤษภา เกียรติเมธา, 2564)

2. ทักษะที่จำเป็นต่อนักข่าวโทรทัศน์ในยุคเทคโนโลยีก่อวินจากการที่ผู้สื่อข่าวโทรทัศน์ปรับการทำงานเข้ากับระบบนิเวศวิทยาสื่อดิจิทัล ตามที่กล่าวไปข้างต้น จำเป็นต้องเรียนรู้เพิ่มทักษะการปฏิบัติงานสามารถจำแนกทักษะที่จำเป็นออกเป็น 7 ด้านดังนี้

1) ทักษะด้านการตรวจสอบข้อเท็จจริง (Fact Checking) ผลการวิจัยพบว่าจากการที่นักข่าวปรับกระบวนการค้นหาข้อมูลข่าวแหล่งข่าวที่ต่างไปจากเดิมใช้ช่องทางสื่อออนไลน์ให้เป็นประโยชน์กับการทำงานมากขึ้นจำเป็นต้องเพิ่มทักษะการตรวจสอบข้อเท็จจริงเพื่อยืนยันความถูกต้องก่อนนำข้อมูลข่าวสารเผยแพร่สู่ผู้บริโภค สอดคล้องกับงานวิจัยของวัฒน์ ภูวทิศ (2560)

ที่พบว่าข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์มีระดับความน่าเชื่อถือปานกลางเพราะไม่ได้ผ่านการตรวจสอบจากกองบรรณาธิการข่าวทำให้ไม่สามารถนำไปใช้ได้ทันทีจึงต้องตรวจสอบด้วยการส่งผู้สื่อข่าวลงพื้นที่ซ้ำหรือวิเคราะห์ข้อมูลในออนไลน์ว่ามีบริบทแวดล้อมที่เป็นการสร้างข้อมูลขึ้นเอง จะเห็นว่าการตรวจสอบข้อเท็จจริงถือเป็นทักษะสำคัญลำดับแรกที่นักข่าวโทรทัศน์ต้องมี ข้อค้นพบจากวิจัยนี้สอดคล้องกับทักษะระดับอุตสาหกรรมตามข้อเสนอของสมาคมนักข่าววิทยุและโทรทัศน์ไทย โดย วิไลวรรณ จงวิไลเกษม (2564) นำเสนอแนวทางการตรวจสอบข้อเท็จจริงมาตรวจสอบข่าวปลอมในบทบาทนักตรวจสอบข้อเท็จจริงหรือ FactChecker ที่ใช้ในห้องข่าวต่างประเทศ ขณะที่กองบรรณาธิการข่าว 7 สถานีโทรทัศน์ไทยไม่มีตำแหน่ง FactChecker แต่ละสถานีมีกระบวนการตรวจสอบข่าวปลอมแตกต่างกันออกไป เช่น ใช้วิธีการโทรศัพท์สอบถามจากผู้เกี่ยวข้องที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญเรื่องนั้น ๆ หรือนักข่าวต้องมีทักษะการตรวจสอบข้อมูล เป็นต้น

2) ทักษะด้านการทำงานด้วยความสามารถหลากหลาย (Multitasking skills) ผลการวิจัยพบว่าการทำงานด้วยความสามารถหลากหลาย รายงานข่าวหลากหลายแพลตฟอร์มข่าวสามารถใช้เครื่องมืออุปกรณ์ได้หลายอย่าง ผลงานได้หลากหลายแพลตฟอร์มสื่อเป็นอีกทักษะจำเป็นสอดคล้องกับการศึกษาของญาดาภา แซ่ลิ่ม (2564) ที่พบว่าผู้สื่อข่าวยุคดิจิทัลจะต้องมีความรอบรู้และมีทักษะ Multitasking เช่น สามารถเขียนข่าว รายงานข่าว พร้อมทั้งถ่ายภาพและตัดต่อได้ในเวลาเดียวกัน เนื่องจากต้องการลดต้นทุนในการผลิตข่าวจึงต้องใช้คนจำนวนน้อยแต่ยังคงคุณภาพการผลิตข่าวเช่นเดิม

3) ทักษะด้านการใช้เทคโนโลยีมาปฏิบัติงานข่าว ผลการวิจัยพบว่า การใช้เทคโนโลยีมาปฏิบัติงานข่าว ต้องรู้เทคนิคการใช้งานเครื่องมือ อุปกรณ์และเทคโนโลยีดิจิทัลที่มีอยู่ในปัจจุบันมาใช้ผลิตเนื้อหาหลากหลายแพลตฟอร์มสื่อ สอดคล้องกับแนวคิด สุรสิทธิ์ วิทยารัฐ (2565) ที่กล่าวว่า ทักษะการทำงานข่าวยุคสื่อดิจิทัลในศตวรรษที่ 21 นักข่าวต้องมีความสามารถในการใช้งานคอมพิวเตอร์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการแสวงหาข่าวและการนำเสนอข่าวได้เป็นอย่างดี

4) ทักษะด้านการเล่าเรื่องหลากหลายแพลตฟอร์มสื่อ ผลการวิจัยพบว่า การเล่าเรื่องหลากหลายแพลตฟอร์มสื่อ คืออีกทักษะจำเป็นที่ต้องเรียนรู้และปรับไปตามทิศทางการขยายช่องทางสื่อสารองค์กร ดันสังกัด สอดคล้องกับงานวิจัย สุตินัน บุญภาพ คอมมอน (2560) ที่มีข้อค้นพบทักษะที่จำเป็นของนักวิชาชีพในยุคสื่อหลอมรวมต้องมีทักษะความรู้ด้านการผลิตเนื้อหาและความคิดสร้างสรรค์สามารถออกแบบเนื้อหาข้ามสื่อและแพลตฟอร์มเพื่อให้สอดคล้องกับวิธีการออกแบบสร้างสรรค์งานที่ต้องทำงานทั้งรูปแบบเดิมและรูปแบบออนไลน์

5) ทักษะด้านวิชาชีพสื่อมวลชนผลการวิจัยพบว่าทักษะด้านวิชาชีพสื่อมวลชนเป็นสิ่งจำเป็นทุกยุคสมัยและมีความจำเป็นมากขึ้นในสถานการณ์เทคโนโลยีก่อความวุ่นวายทั้งทักษะการคิดวิเคราะห์ ทักษะการสัมภาษณ์และตั้งคำถามแหล่งข่าวและทักษะด้านการสื่อสารด้วยการพูดและการเขียนสอดคล้องกับงานวิจัยของพัชรินทร์ รักสัตย์ (2560) ที่พบว่าในยุคหลอมรวมสื่อผู้สื่อข่าวต้องสามารถนำศาสตร์ด้านวารสารศาสตร์ในขั้นตอนการสื่อข่าว การหาข้อมูล การใช้ภาษาข่าวในการเขียนบทข่าว วาทศิลป์การพูด การจับใจความประเด็นข่าวมาใช้ ด้านทักษะการสื่อสารด้วยการพูดจากข้อค้นพบงานวิจัยนี้ ความสามารถด้านการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร เป็นอีกทักษะจำเป็นสอดคล้องกับงานวิจัย รุ่งนภา เพ่งรุ่งเรืองวงศ์ (2561) ที่พบว่า ความสามารถใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร ทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศหนึ่งหรือสองภาษาขึ้นไป เป็นหนึ่งในแนวทางพัฒนาคุณลักษณะของแรงงานในยุคที่มีความก้าวหน้าของเทคโนโลยีและการเข้าถึงอินเทอร์เน็ต ด้านทักษะการสื่อสารด้วยการเขียน จากข้อค้นพบงานวิจัย การเขียนเป็นอีกทักษะจำเป็น โดยการผลิตเนื้อหาข่าวสื่อสังคมออนไลน์ต้องเขียนด้วยข้อความกระชับ ได้ใจความ สื่อสารครบประเด็น เข้าใจง่าย เลือกใช้คำได้เหมาะสม ส่วนข่าวโทรทัศน์บทข่าวเล่าเรื่องด้วยภาพ นำภาพมาผูกกับบท ต้องกระชับและเข้าใจง่ายเช่นกันจะเห็นว่าการเขียนเป็นทักษะที่ต่อยอดมาจากทักษะสื่อมวลชนดั้งเดิมต้องมีคุณสมบัติพื้นฐานมีความสามารถในการเลือกใช้ภาษา เพื่อการอธิบายความได้ง่ายสอดคล้องกับกลุ่มผู้รับสาร (กวี จงกิจถาวร และสุระชัย ชุมภา, 2554)

6) ทักษะด้านความเป็น Specialist ผลการวิจัยพบว่า ความเป็น Specialist นักวิชาชีพที่มีคุณสมบัติด้านสืบค้นข้อมูลเชิงลึก วิเคราะห์ปัจจัยที่มา ผลกระทบในเรื่องที่มีผลกระทบกับผู้คน รวมทั้งสามารถคิดวิเคราะห์กลั่นกรองข้อมูล รู้เท่าทันความเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยี ทั้งในปัจจุบันและอนาคต เป็นอีกทักษะที่จำเป็นสำหรับนักข่าวโทรทัศน์

7) ทักษะด้านความฉลาดทางอารมณ์ ผลการวิจัยพบว่า ความสามารถในการบริหารจัดการอารมณ์ เพื่อช่วยบริหารจัดการอารมณ์และควบคุมจิตใจที่เกิดจากการทำงาน คืออีกทักษะที่จำเป็นสำหรับนักข่าวโทรทัศน์ในสถานการณ์เทคโนโลยีที่ก้าวหน้านี้

ผู้วิจัยมีความเห็นเพิ่มเติมเหตุที่ทักษะแต่ละด้านมีความจำเป็นสำหรับการปฏิบัติงานข่าวในระบบนิเวศวิทยาสื่อดิจิทัล ดังนี้ 1) ด้านการตรวจสอบข้อเท็จจริง เนื่องจากหัวใจสำคัญของกระบวนการสื่อสารคือการค้นคว้าและแสวงหาข้อมูลที่เปลี่ยนแปลงไปโดยผู้สื่อข่าวใช้สื่อดิจิทัลเป็นทั้งแหล่งข่าวและข้อมูลข่าว การตรวจสอบข้อเท็จจริงเพื่อยืนยันความถูกต้องจึงมีความจำเป็นมากขึ้นซึ่งเป็นไปตามบทบาทหน้าที่สื่อมวลชนต้องทำหน้าที่นำเสนอข่าวให้ข้อมูลอย่างถูกต้องเป็นกลางและแสวงหาข่าวสารอย่างครบถ้วน (กวี จงกิจถาวร และสุระชัย ชูผกา, 2554) 2) ด้านการใช้เทคโนโลยีมาปฏิบัติงานข่าว ธุรกิจสื่อต้องพึ่งพาเทคโนโลยีด้านการผลิต นักข่าวโทรทัศน์จึงต้องรู้เทคนิคการใช้เครื่องมือ อุปกรณ์และเทคโนโลยีดิจิทัลที่มีอยู่ในปัจจุบัน เพื่อให้สามารถนำมาใช้ผลิตเนื้อหา 3) ด้านการทำงานด้วยความสามารถหลากหลาย เพื่อตอบโต้ความเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยี การแข่งขันความเร็วในอุตสาหกรรมสื่อ รวมทั้งแนวทางการบริหารจัดการองค์กรสื่อที่คำนึงถึงการบริหารทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด 4) ด้านการเล่าเรื่องหลากหลายแพลตฟอร์มสื่อ เพื่อให้สอดคล้องการขยายช่องทางการสื่อสารขององค์กรสื่อและพฤติกรรมผู้บริโภคในยุคดิจิทัล ที่มีบทบาทเชิงรุก มีพฤติกรรมเสพสื่อหลายช่องทางในเวลาเดียวกัน 5) ทักษะด้านวิชาชีพสื่อมวลชนซึ่งประกอบด้วย การคิดวิเคราะห์ การสัมภาษณ์และตั้งคำถามแหล่งข่าว เป็นทักษะที่จำเป็นเพื่อพัฒนาเนื้อหาข่าวหลากหลายแพลตฟอร์มสื่อให้มีความแตกต่างในสถานการณ์ที่ผู้บริโภคข่าวสามารถผลิตข่าวเองได้ เนื้อหาสื่อมีหลากหลายและมีอยู่มากมาย ความสามารถด้านการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารเพื่อนำมาใช้ประโยชน์กับการปฏิบัติงานข่าว สามารถเข้าถึงข้อมูลหลากหลายระดับสากล ส่วนทักษะการสื่อสารด้วยการเขียนเพื่อสนองตอบต่อพฤติกรรมผู้บริโภคเน้นอ่านข่าวจากโทรศัพท์มือถือ อ่านจบในเวลาสั้นและรวดเร็ว การเขียนข่าวออนไลน์ จึงต้องกระชับได้ใจความ สื่อสารครบประเด็น และเข้าใจง่าย 6) ด้านความเป็น Specialist นวัตกรรมการสื่อสาร ตลอดจนความก้าวหน้าทางวิศวกรรมคอมพิวเตอร์ และการปฏิวัติเทคโนโลยีสื่อสารระบบดิจิทัลจะมีบทบาทในการขับเคลื่อนอุตสาหกรรมสื่อ เช่น ปัญญาประดิษฐ์ ที่จะนำมาใช้กันอย่างแพร่หลายในอนาคต ตลอดจนข่าวลวงข่าวปลอม (Fake News) ที่นวัตกรรมเอื้อให้สร้างภาพมายาและกลลวงดิจิทัลได้แนบเนียน (Deep Fake) (สิขเรศ ศิริกานต์, 2564) จำเป็นต้องมีนักวิชาชีพที่มีคุณสมบัติด้านการตรวจสอบและกลั่นกรองข้อมูล เพื่อให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี 7) ด้านความฉลาดทางอารมณ์ ผู้วิจัยมีความเห็นว่า การปฏิบัติงานข่าวโดยรายงานข่าวหลากหลายแพลตฟอร์มสื่อ ต้องรวดเร็ว ทันต่อสถานการณ์ ซึ่งความเร็วอาจทำให้เกิดความผิดพลาดในการรายงานข่าวอาจทำให้เกิดประเด็นดราม่าที่ย้อนกลับสู่ผู้ปฏิบัติงาน ความฉลาดทางอารมณ์จึงจำเป็นสำหรับใช้บริหารจัดการอารมณ์ที่เกิดจากผลกระทบการปฏิบัติงาน

หากพิจารณาวิธีคิดทักษะวิชาชีพวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชนเปรียบเทียบกับก่อนและหลังสถานการณ์เทคโนโลยี พบว่า ในส่วนวิธีคิดเชิง Critical Thinking หรือเชิงการสื่อสาร (Communication) ทักษะพื้นฐานของสื่อมวลชนไม่เปลี่ยนตามความเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยี ได้แก่ การตรวจสอบข้อเท็จจริง การคิดวิเคราะห์ การสัมภาษณ์และตั้งคำถามแหล่งข่าว และการสื่อสารด้วยการพูดและการเขียน จะเห็นความแตกต่างในเรื่องการทำงานข่าวที่เดิมปฏิบัติงานข่าวเน้นทักษะด้านใดด้านหนึ่งเป็นการปฏิบัติงานข่าวด้วยความสามารถหลากหลายที่ใช้เทคโนโลยีมาปฏิบัติงาน ทั้งการรายงานข่าว รายงานสด (Live)

และการเล่าเรื่องหลากหลายแพลตฟอร์มสื่อ โดยกล่าวได้ว่าเป็นการปรับตัวตามความเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีที่เข้ามาเป็นตัวกำหนดการทำงานของสื่อ และพฤติกรรมผู้รับสาร เพื่อให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีที่เป็นตัวแปรสำคัญในการกำหนดการทำงานของสื่อโทรทัศน์ (สมสุข หินวิมาน และคณะ, 2557) ส่วนด้านความเป็น Specialist และความฉลาดทางอารมณ์ นั้นเป็นทักษะใหม่ที่เพิ่มขึ้นมาโดยพิจารณาจากทิศทางการอุตสาหกรรมสื่อที่จะนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ผลิตและเผยแพร่เนื้อหามากขึ้น ตลอดจนข่าวลวงที่จะสร้างผลกระทบมากขึ้นและการปฏิบัติงานข่าวในระบบนิเวศวิทยาสื่อดิจิทัล โดยใช้สื่อใหม่ซึ่งมีคุณลักษณะง่ายต่อการเข้าถึงและการแพร่กระจายสารสนเทศ (กาญจนา แก้วเทพ, และนิคม ชัยขุนพล, 2555) หากขาดการตรวจสอบและมีความผิดพลาดที่เกิดจากการรายงานข่าวอาจมีเรื่องดราม่าที่ย้อนกลับมาสู่ตัวผู้ปฏิบัติงาน ซึ่งทักษะนี้จำเป็นสำหรับการทำงานโดยเฉพาะหลังสถานการณ์โควิดที่ความสมดุลของการทำงานและการใช้ชีวิตเปลี่ยนไป สิ่งที่เข้ามาช่วยจัดการทางอารมณ์และควบคุมจิตใจได้ คือความฉลาดทางอารมณ์ (กมลพร กัลยาณมิตร, 2564) จะช่วยให้การทำงานเป็นไปอย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพ จึงเป็นอีกทักษะจำเป็นสำหรับการปฏิบัติงานข่าวในสถานการณ์เทคโนโลยีที่ก่อวุ่น

ข้อเสนอแนะ

ระดับหน่วยงานกำกับดูแล

1. ต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาทักษะระดับชาติเพื่อสร้างศักยภาพอุตสาหกรรมสื่อแข่งขันกับผู้ให้บริการกระจายเสียงและโทรทัศน์ในรูปแบบดิจิทัลบนโครงข่ายอินเทอร์เน็ต หรือ OTT (Over-the-Top) โดยขับเคลื่อนแนวทางพัฒนาคอนเทนต์ร่วมกันระหว่างหน่วยงานกำกับดูแล สมาคม-องค์กรวิชาชีพสื่อมวลชน และองค์กรวิชาชีพ

2. การพัฒนาทักษะของนักข่าวโทรทัศน์ ควรมีหน่วยงานหลักสนับสนุนงบประมาณให้กับ สมาคม-องค์กรวิชาชีพสื่อมวลชน โดยสำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียงกิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.) น่าจะมีความเหมาะสมที่สุดในการสนับสนุนเงินทุนสำหรับจัดฝึกอบรมทักษะที่จำเป็นภายใต้บริบทดิจิทัล ด้วยมีทั้งงบประมาณ และกองทุน ที่ให้การสนับสนุนงบประมาณ ซึ่งมีพันธกิจด้านการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาทักษะบุคลากรด้านกิจการโทรทัศน์โดยตรง

ระดับอุตสาหกรรม

1. การใช้งานข้อมูลจากสื่อออนไลน์ (User-generated Content) ยังมีประเด็นปัญหาเรื่องความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูล ข่าวลวง (Fake News) ที่ส่งผลต่อความน่าเชื่อถือของสื่อมวลชนในปัจจุบัน และปัญหาเรื่องจริยธรรมในวิชาชีพสื่อยังถูกตั้งคำถามอยู่เสมอ ควรใช้กลไกกำกับตนเองโดยการรวมกลุ่มผู้ประกอบการร่วมร่างกฎหรือมาตรฐานและบังคับใช้ให้มีการปฏิบัติตามแนวทางที่ออกร่วมกันร่วมกับมาตรการขององค์กรสื่อหรือองค์กรวิชาชีพสื่อ ควรมีการตั้งทีมงานตรวจสอบความถูกต้องเนื้อหาข่าว (Fact Checker) ก่อนเผยแพร่ เพื่อสร้างความเชื่อถือจากประชาชน

2. เนื่องจากเทคโนโลยีที่เป็นตัวขับเคลื่อนอุตสาหกรรมสื่อมีการปรับเปลี่ยนอย่างต่อเนื่อง การส่งเสริมสนับสนุน และพัฒนาทักษะตามพันธกิจของแต่ละสมาคม องค์กร ที่เกี่ยวข้องกับสื่อมวลชนควรตระหนักถึงการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมภายใต้บริบทสื่อดิจิทัล ที่มีความก้าวหน้าทันความเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีอยู่เสมอ

ระดับองค์กรวิชาชีพ

1. องค์กรข่าวสถานีโทรทัศน์ดิจิทัลควรมีการจัดฝึกอบรมพัฒนาทักษะบุคลากรภายใต้บริบทสื่อดิจิทัลอยู่เสมอ รวมทั้งมีการบริหารจัดการที่ดี เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาเรื่องระดับชั้นในการทำงาน เนื่องจากนักข่าวโทรทัศน์รุ่นใหม่มีความรู้ทางเทคโนโลยีมากกว่านักข่าวโทรทัศน์รุ่นเก่า

2.องค์กรข่าวสถานีโทรทัศน์ดิจิทัลควรคำนึงเรื่องผลตอบแทนบุคลากรในระดับที่เหมาะสมเนื่องจากคุณลักษณะใหม่ของนักข่าวในยุคปัจจุบันนั้นถูกเรียกร่องจากองค์กรสื่อให้สามารถทำงานได้หลายทักษะทำทุกอย่างจบครบในคนเดียวนักข่าวต้องทำงานหนักและมีชั่วโมงการทำงานที่ยาวนานกว่าเดิม

ระดับสถาบันการศึกษา

1. ต้องปรับแนวทางการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงอุตสาหกรรมสื่อโดยเพิ่มทักษะที่จำเป็น เช่น การตรวจสอบข้อเท็จจริง การทำงานด้วยความสามารถหลากหลายการเล่าเรื่อง การคิดวิเคราะห์ รวมทั้งโมเดลธุรกิจ (Business Model) เนื่องจากองค์กรสื่อโทรทัศน์ดิจิทัลประเภทบริการทางธุรกิจต้องพึ่งพารายได้จากผู้โฆษณาเพื่อเตรียมความพร้อมนักศึกษาและบัณฑิตก่อนเข้าสู่ภาคอุตสาหกรรมสื่อ

2. ต้องสร้างความตระหนักกับผู้เรียนเรื่องถึงทิศทางอุตสาหกรรมสื่อที่จะมีการเปลี่ยนแปลงตามเทคโนโลยีองค์กรสื่อสำนักข่าว นักวิชาชีพจะใช้ประโยชน์จากความก้าวหน้าและนำเทคโนโลยีมาใช้ผลิตและเผยแพร่มากขึ้น โดยสร้างความรู้และเตรียมความพร้อมทักษะในอนาคต เช่น วิทยาการข้อมูล (Data Science) รวมทั้งวารสารศาสตร์เชิงข้อมูล (Data Journalism)

ระดับปัจเจกบุคคล

1. นักข่าวโทรทัศน์ต้องเพิ่มความเข้มข้นในการตรวจสอบข้อเท็จจริงจากแหล่งข่าวที่มีความน่าเชื่อถือ ขยายประเด็นเพิ่มก่อนนำเสนอข่าวสู่ประชาชนผู้รับสาร เพื่อดำรงความเป็นสื่อกระแสหลักที่จะอยู่ได้ต่อไปอย่างมั่นคงด้วยความถูกต้องและน่าเชื่อถือ พัฒนาวิธีการเล่าเรื่องให้น่าสนใจและดูเป็นมืออาชีพมากขึ้น เนื่องจากคนทำสื่อมืออาชีพกำลังเจอความท้าทายจากผู้คนในโลกออนไลน์ที่มีความสามารถในการเล่าเรื่องได้เก่งกว่า รวมทั้งตระหนักถึงถึงความเสี่ยงเทคโนโลยีที่มีผลต่อความเปลี่ยนแปลงภูมิทัศน์สื่อ ภูมิทัศน์งานข่าว ต้องมีความกระตือรือร้นก้าวให้ทันความเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีอยู่เสมอ

2. นักข่าวโทรทัศน์ต้องเน้นพัฒนาทักษะการทำงานด้วยความสามารถหลากหลาย (Multitasking Skills) ผลิตงานได้หลากหลายสื่อ ทำทุกอย่างจบครบด้วยตัวเอง (Multi Skills) เพื่อให้อยู่รอดได้ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงพลิกผันเทคโนโลยีที่จะมีขึ้นอย่างต่อเนื่องนับจากนี้ไป และใช้เป็นโปรไฟล์ขายงานตัวเองเพื่อความก้าวหน้าในวิชาชีพ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยครั้งนี้กลุ่มเป้าหมายหลักที่ผู้วิจัยใช้สัมภาษณ์เป็นนักข่าวโทรทัศน์ที่มีประสบการณ์ปฏิบัติงานข่าวมากกว่า 10 ปีขึ้นไป หากมีการวิจัยเรื่องนี้ครั้งต่อไป ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่า ควรเน้นเจาะจงนักข่าวรุ่นใหม่เพื่อจะได้มีมุมมองที่แตกต่าง นำไปใช้เป็นแนวทางจัดทำนโยบาย กลยุทธ์การพัฒนาและฝึกอบรมทักษะนักข่าวโทรทัศน์ได้ครอบคลุมทุกกลุ่ม

บรรณานุกรม

- กมลพร กัลยาณมิตร. (2564). ทักษะจำเป็นแห่งอนาคตการทำงานยุคหลังโควิด-19. <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/jmbr/article/view/256756>
- กมลรัฐ อินทรทัศน์.(2550). เอกสารชุดวิชาการผลิตรายการโทรทัศน์เบื้องต้น. หน่วยที่ 1-7. นนทบุรี: โรงพิมพ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- กมลรัฐ อินทรทัศน์.(2556). เทคโนโลยีการสนทนาและทักษะการสื่อสาร. นนทบุรี: โรงพิมพ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- กวี จงกิจถาวร และสุระชัย ชูผกา. (2554). การข่าวเบื้องต้น หน่วยที่ 6 หน้าที่และบทบาทของผู้สื่อข่าว. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- กาญจนา แก้วเทพ และนิคม ชัยขุนพล. (2555). คู่มือสื่อใหม่ศึกษา. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.

- ชนิดา รอดหญ่. (2563). ข่าวในยุคสื่อดิจิทัล. *วารสารปริทัศน์ มหาวิทยาลัยทักษิณ*, 33(2), 17-33.
<https://so05.tci-thaijo.org/index.php/parichartjournal/article/download/180325/167473/854018>
- ชนิดา รุ่งเรือง และเสรี ชัดแท้. (2559). กรอบความคิดเติบโต: แนวทางใหม่แห่งการพัฒนาศักยภาพมนุษย์. *วิทยาการวิจัยและวิทยาการปัญญา*, 14(1), 1-13.<https://rmcs2.buu.ac.th/jn/14-1/001.pdf>
- ชนากานต์ สุวรรณรัตน์, นัฏฐมนิ บั้ววรรณ, และชุตติกร ปรงเกียรติ. (2562). *คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของ บุคลากรในยุคประเทศไทย 4.0. ใน การประชุมวิชาการระดับชาติ วิทยาลัยนครราชสีมา ครั้งที่ 6 ประจำปี พ.ศ. 2562 “สังคมผู้สูงอายุ: โอกาสและความท้าทายของอุดมศึกษา*. http://journal.nmc.ac.th/th/admin/Journal/2562Vol10No1_30.pdf
- ญาณาดา แซ่ลิ้ม.(2564). *กระบวนการผลิตข่าวในยุค New normal ของสำนักข่าวออนไลน์ The Reporters*. [การศึกษาค้นคว้าอิสระ, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์]. https://digital.library.tu.ac.th/tu_dc/frontend/Info/item/dc:274242
- ฐิตินัน บุญภาพ คอมมอน. (2560). *ทีวีโปรดิเวเซอร์: สถานะ บทบาทและการพัฒนาทักษะสำคัญในยุคดิจิทัลสร้างสรรค์ (รายงานการวิจัย)*. กรุงเทพฯ: ศูนย์วิจัยมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.<https://www.dpu.ac.th/dpurdi/research/483>
- ณัฐกานต์ แก้วขำ และยุบล เบ็ญจรงค์กิจ. (2564). บทบาทของอุตสาหกรรมสื่อโทรทัศน์ในภูมิทัศน์ของสื่อใหม่ภายใต้ระบบเศรษฐกิจดิจิทัล. *วารสารนิเทศศาสตร์*, 39(1), 107-114. <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/jcomm/article/download/244229/167918>
- ณัฐธัญ โสภาศ.(2558).*การศึกษาถึงอิทธิพลของการหลอมรวมสื่อที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการบริษัท ทู คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน)*. [การค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ]. <http://dspace.bu.ac.th/handle/123456789/2445?mode=full>
- ธนากร ธนาเกียรติภิญโญ.(2563).*การปรับตัวขององค์กรกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทยในยุค Digital Transformation และ COVID-19*. [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต,มหาวิทยาลัยกรุงเทพ]. <http://dspace.bu.ac.th/handle/123456789/486>
- พฤกษา เกียรติเมธา .(2564). *การปรับตัวของกระบวนการสร้างสรรค์ภาพยนตร์โฆษณาในยุค Digital disruption* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต,สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์].
- พรชัย ชันติวิเศษลักษณ์.(2559). เมื่อเทคโนโลยีก้าวสู่ยุคดิจิทัล ย่อมส่งผลต่อกระบวนการนำเสนอข่าวโทรทัศน์. *วารสารศาสตร์*, 9(3), 117-118.<https://so06.tci-thaijo.org/index.php/jcmag/article/view/158284>
- พัชรินทร์ รักสัตย์. (2560). *กระบวนการสื่อข่าวของรายการข่าวบันเทิงทางโทรทัศน์ในยุคหลอมรวมสื่อ* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ]. <http://dspace.bu.ac.th/jspui/handle/123456789/2554>
- พิมพ์มาส รัตนวัฒน์วรรณ.(2545).*การปรับตัวของนักข่าวกรณีการขยายธุรกิจข้ามสื่อในกลุ่ม เดอะเนชั่น* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย]. <https://dric.nrct.go.th/Search/ShowFulltext/1/133788>
- พีระ จิระโสภณ. (2551). *เอกสารการสอนวิชาทฤษฎีการสื่อสารมวลชน*.นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- มาร์เก็ตเียร์.(2564). *TV-Streaming 2022 กับบริบทผู้บริโภคที่เปลี่ยนไป*. <https://marketeeronline.co/archives/244532>

- มาร์เก็ตติ้ง อูปส์. (2565). ทดสอบ ChatGPT เขียนบทความภาษาไทยทำได้ดีแค่ไหนและนักการตลาดใช้ประโยชน์อะไรได้อีกบ้าง. <https://www.marketingoops.com/how-to-4/chatgpt-ai-chatbot-openai-how-to/>
- รุ่งนภา เฟ่งรุ่งเรืองวงศ์. (2562). คุณลักษณะของแรงงานไทย 4.0 ตามทัศนะของผู้ประกอบการในจังหวัดนครปฐม. <https://publication.npru.ac.th/handle/123456789/766>
- รุ่งลักษณ์ นาคพงษ์. (2561). ปัจจัยในการบริหารงานข่าวของสถานีโทรทัศน์ดิจิทัลและการปรับตัวในยุคที่ภูมิทัศน์สื่อมีการเปลี่ยนแปลง [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ]. <http://dspace.bu.ac.th/handle/123456789/3472>
- วัฒน์ ภูวทิศ. (2560). รายงานการวิจัยผู้สื่อข่าวกับการใช้ประโยชน์และความน่าเชื่อถือของข้อมูลในสื่อสังคมออนไลน์เพื่อรายงานข่าวสาร. มหาวิทยาลัยกรุงเทพ, <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/swurd/article/view/92644>
- วิไลวรรณ จงวิไลเกษม. (2564). Fake news-Fact checking-Fact checkers. ใน วิไลวรรณ จงวิไลเกษม (บก.). ทักษะนักข่าวในยุคดิจิทัล *Journalists' survival guide in digital age*. สมาคมนักข่าววิทยุและโทรทัศน์ไทย. <https://www.thaijao.org/wp-content/uploads/2022/11/หนังสือคู่มือนักข่าวยุคดิจิทัล-2565.pdf>
- ศุภศิณี กุลจิตต์เจือวงศ์. (2560). การวิเคราะห์ผู้รับสารในยุคดิจิทัล. *วารสารมนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์*, 34(1), 168-187. <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/HUSO/article/view/91454>
- เศรษฐพงศ์ มะลิสุวรรณ. (2561). *The year of disruption*. http://tct.or.th/images/article/special_article/25610110/198410_Disruption.pdf
- สกุลศรี ศรีสารคาม. (2554). รายงานการวิจัยเรื่องสื่อสังคม (Social Media) กับการเปลี่ยนแปลงกระบวนการสื่อสาร. กรุงเทพฯ: ศูนย์วิจัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต. <https://libdoc.dpu.ac.th/research/145134.pdf>
- สมสุข หินวิมาน และคณะ. (2554). ความรู้เบื้องต้นทางวิทยุและโทรทัศน์. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สมสุข หินวิมาน และคณะ. (2557). ความรู้เบื้องต้นทางวิทยุและโทรทัศน์. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.). (2559). *คู่มือแนวปฏิบัติและมาตรฐานจริยธรรมในการใช้ข้อมูลจากสื่อออนไลน์ในกระบวนการสื่อสาร*. <https://broadcast.nbtc.go.th/data/academic/file/601100000005.pdf>
- สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.). (2564). *รายงานสภาพการแข่งขันและพฤติกรรมในอุตสาหกรรมกิจการโทรทัศน์ประจำปี 2564*. <https://broadcast.nbtc.go.th/data/academic/file/641100000004.pdf>
- สิขเรศ ศิริกานต์. (2564). 2 ทศวรรษ (2000-2020) วิถีโทรทัศน์ “ภูมิทัศน์สื่อ” ก้าวสู่ทศวรรษใหม่. ใน Media Disruption the Series เพราะโลก ‘สื่อ’ เปลี่ยน. องค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย (ส.ส.ท.). กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- สุนันทา แยมทัฬ. (2565). *งานข่าวในยุคดิจิทัล: นักข่าวและการทำข่าวในศตวรรษที่ 21*. เชียงใหม่: สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สุรสิทธิ์ วิทยารัฐ. (2565). *งานข่าว: หลักการและเทคนิค*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.